

Примак Ю. В.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
y.v.prymak@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СКЛАДНИК У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ПЕРЕКЛАДУ

This study explores the pivotal role of psychological insights in the professional training of specialists in foreign language pedagogy and translation. It emphasizes the necessity of adopting an interdisciplinary approach, integrating psychological curricula with core professional disciplines, and implementing practice-oriented learning. Furthermore, the integration of modern educational technologies is highlighted as essential for fostering students' readiness for self-directed professional growth. These measures are instrumental in ensuring the high qualification and global competitiveness of graduates in this field.

Підготовка сучасних висококваліфікованих кадрів у галузі викладання іноземних мов та перекладу не буде комплексною й повною без опанування ними дисциплін психологічного профілю у вищій школі. Це майбутні спеціалісти передусім сфери “людина – людина”, тому саме знання з загальної, вікової, педагогічної тощо галузей психології допоможуть їм у розумінні самих себе, вікових й індивідуальних, а то й культурних особливостей інших – учасників співдії, формуванні мотивації до вивчення мов, обранні ефективних методів навчання з урахуванням індивідуальних потреб (зокрема й інклюзивності), побудові взаємодії в освітньому просторі на партнерських засадах, запобіганні конфліктам і керуванні емоційним кліматом у групі тощо. Цей список значущого функціоналу психологічної підготовки можна продовжити й ракурсом її важливості для розвитку психічних проявів на рівні конкретного суб’єкта окресленої взаємодії (йдеться про когнітивний вектор: відчуття, сприймання, увагу, пам’ять, мислення, мовлення, уяву, а також емоційно-вольовий і конатативний), формування навичок швидкого реагування та ухвалення рішень (наприклад, коли йдеться про усний синхронний переклад або виступ в офіційній обстановці), розуміння й регуляція власних емоційних реакцій та співрозмовників (якнайкраще це презентує емоційний інтелект), подолання дистресу та професійного навантаження (особливо нині – в часи перманентних криз та загроз), забезпечення ефективної крос-культурної комунікації тощо. Заразом питання інтеграції психологічних знань до системи підготовки фахівців мовної галузі нині потребує подальшого детального вивчення. Це питання науковці намагалися проаналізувати з різних векторів методології психології.

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
«Полілог культур: філологічна та культурологічна освіта в контексті сталого
розвитку» (м. Чернігів, 23–24 квітня 2026 р.)**

Зокрема, задля формування іншомовної компетентності, як правило, застосовується комунікативна методологія, заснована на засадах інтерактивності, що забезпечує практику спілкування та занурення у мовний процес. Відтак особливо ефективним наразі зарекомендував себе когнітивний підхід, розроблений на методологічних принципах когнітивної психології: вивчення певного лінгвістичного явища має спиратися на когнітивні процеси та дії, а разом і на зацікавленість, свідому позицію (Канюк, 2019).

Отож психологічний складник професійної підготовки – інтегративний дескриптор, що охоплює когнітивний компонент (знання психологічних закономірностей), емоційно-аксіологічний (емпатія, толерантність, емоційна врівноваженість, ціннісні орієнтири), конатативний (комунікативні вміння, навички співдії), рефлексивний (здатність до самоаналізу та саморозвитку). Увесь вищезгаданий комплекс забезпечує формування успішної психологічної компетентності як складника професійної компетентності фахівця. І в цьому особливо допоможуть сучасні інтерактивні технології. Застосування останніх як засобу психологічної підготовки наразі значно підвищує ефективність навчання, оскільки здатне активізувати пізнавальну діяльність, сприяти розвитку критичного мислення й формуванню практичних навичок, підвищенню рівня внутрішньої мотивації. До таких належать групові дискусії, кейс-методи, моделювання професійних ситуацій, методи проєктів, методи мовного портфоліо, тренінгові заняття. Саме вони й дозволяють якнайліпше формувати комунікативні навички та розвивати емоційний інтелект здобувачів (котрий забезпечує ефективне керування власними емоціями, розуміння емоцій інших, побудову гармонійних міжособистісних стосунків) під час навчання у вищих навчальних закладах (що особливо важливо в умовах тривалого дистанційного навчання) (Примак, 2025).

Загалом дисципліни психологічного профілю покликані сприяти формуванню комунікативної компетентності, розвитку емоційного інтелекту, підвищенню ефективності професійної діяльності, здатності до рефлексії, саморефлексії та саморозвитку мовлянів в освітньому середовищі та майбутній професійній діяльності. Відтак психологічні знання – базові для конкурентноспроможних і висококваліфікованих фахівців мовної сфери, адже вони здатні забезпечити ефективну взаємодію між людьми. Саме вони є основою педагогічної діяльності в окресленій площині, позаяк сприяють розумінню закономірностей навчання та розвитку особистості, реалізації індивідуального підходу до будь-якого суб'єкта освітнього процесу, розвитку педагогічної

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
«Полілог культур: філологічна та культурологічна освіта в контексті сталого
розвитку» (м. Чернігів, 23–24 квітня 2026 р.)**

майстерности, створенню позитивного психологічного клімату в колективі завдяки фасилітативному впливу.

Резюмуючи, відмітимо, що задля підвищення ефективності психологічної підготовки здобувачів доцільно застосувати міждисциплінарний підхід, інтегрувати психологічні дисципліни з фаховими, впроваджувати практико-орієнтоване навчання, застосовувати сучасні освітні технології, формувати перманентну готовність до саморозвитку та професійного самовдосконалення.

Література

Канюк, О. (2019). Когнітивно-комунікативний підхід у методиці викладання іноземної мови. *Сучасні дослідження з іноземної філології*, 17, 231–239. Ужгород. <http://philol-zbirnyk.uzhnu.uz.ua/index.php/philol/article/view/120>

Примак, Ю.В. (2025). Дистанційне навчання в умовах війни: психологічна безпека учасників освітнього процесу. В О. М. Петровський, В. С. Мисик та ін. (ред.) *Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення в умовах воєнного і повоєнного часу* : зб. наук. ст., тез доповідей та інших мат-лів III Всеукр. наук.-практ. конф., 07 березня 2025 р., 470–473. Тернопіль: ФОП Осадча Ю.В. <https://bit.ly/4urwC7J>